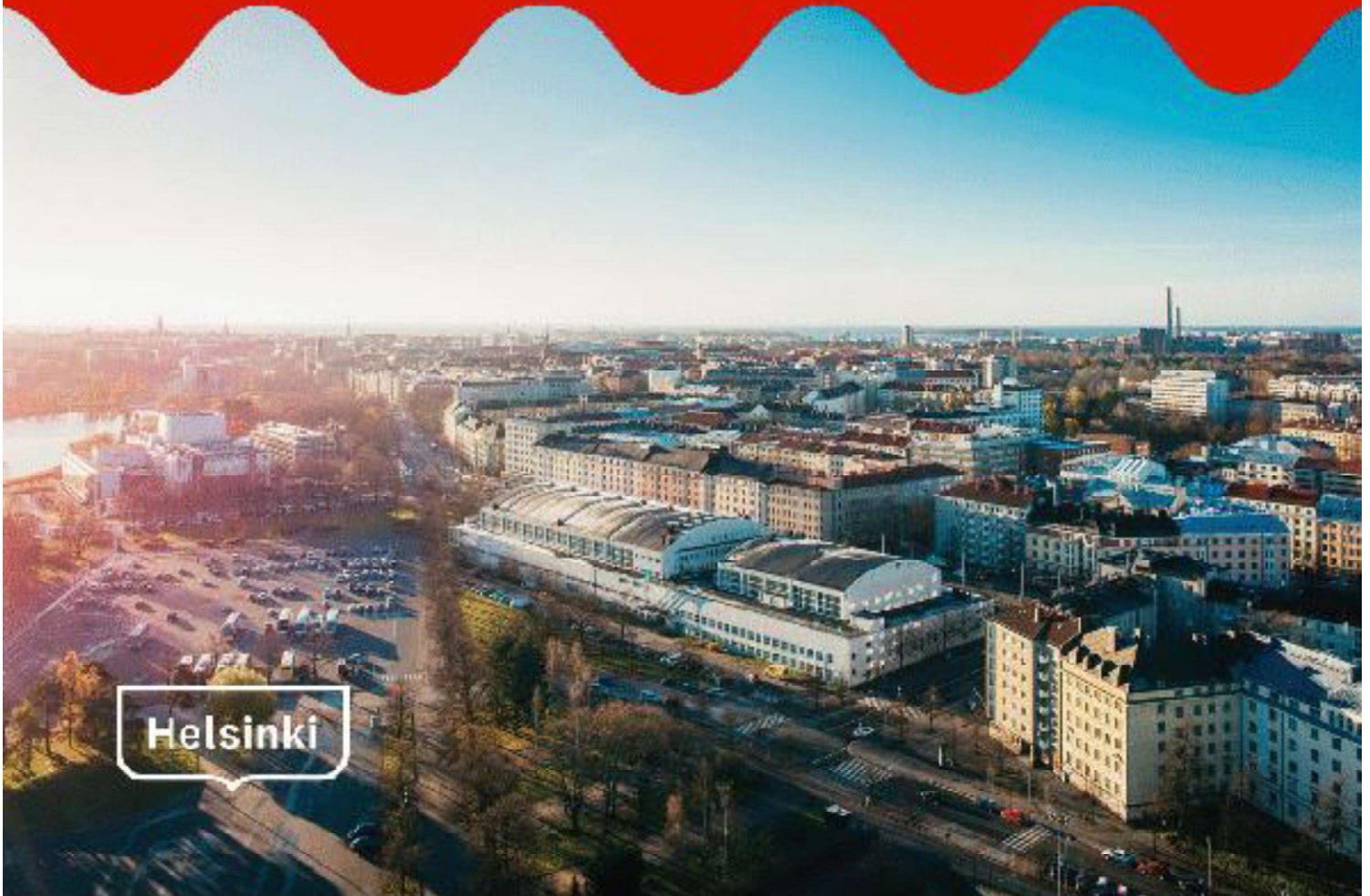

Helsingfors stads ráádningsverks beredskapsplan

Allmänna arrangemang för beredskap,
försörjningsberedskap och
kontinuitetshantering

Helsinki

Version 1.0

Beredskapsplan

Innehåll

1	FRÅN BEREDSKAPSPLANERING TILL KONTINUITETSHANTERING	4
2	DEFINITIONER.....	5
3	RÄDDNINGSVERKETS BEREDSKAP	6
3.1	Grunderna för beredskap	6
3.2	Ramverk för beredskap och kontinuitetshantering.....	7
3.3	Hot och risker.....	9
3.4	Försörjningsberedskap.....	10
3.5	Beredskapsåtgärder.....	11
3.6	Befogenheter	12
3.7	Arbetsvillkor och avvikelser från dessa	12
3.8	Uppföljning, mätning och utveckling	13
4	KOMMUNINVÅNARENS BEREDSKAP OCH BEFOLKNINGSSKYDDSPLIKT.....	13

1 FRÅN BEREDSKAPSPLANERING TILL KONTINUITETSHANTERING

I denna **beredskapsplan** för Helsingfors stads räddningsverk beskrivs hur räddningsverket förbereder sig på allvarliga och långvariga störningssituationer och undantagsförhållanden och hur kontinuiteten i verksamheten säkerställs. Denna beredskapsplan innehåller den offentliga informationen som ingår i en motsvarande sekretessbelagd handling.

Processen för beredskapsplanering vid Helsingfors stads räddningsverk förnyades genomgående under 2019–2021 och räddningskommendören godkände planen i anslutning till detta i december 2021. Räddningsverkets tidigare beredskapsplan var inte längre i linje med räddningsverkets förändrade verksamhetsmiljö. I den reviderade planen läggs större fokus än tidigare på att säkerställa kontinuiteten i serviceproduktionen och på konkreta åtgärder i olika säkerhetssituationer. Planen i fråga är sekretessbelagd.

Kontinuitetshantering, det vill säga säkerställandet av kontinuiteten i räddningsverkets verksamhet, är strategisk och operativ verksamhet som godkänts av den högsta ledningen. Räddningskommendören ansvarar för räddningsverkets interna beredskap, beredskapsplanering och kontinuitetshantering. Avdelningscheferna ansvarar för beredskapen och kontinuitetshanteringen inom de funktioner som ingår i deras ansvarsområde. Den ledande beredskapsplaneraren samordnar räddningsverkets interna process för kontinuitetshanteringen.

Huvudsyftet med räddningsverkets kontinuitetshantering är att trygga samhällets funktionsförmåga i fråga om serviceproduktionen, det vill säga att utföra de lagstadgade uppgifterna så störningsfritt som möjligt. För räddningsverkets del innebär detta att man identifierar hot i anslutning till olika säkerhetssituationer och tryggar verkets egen funktionsförmåga och prestationsförmåga på bästa möjliga sätt. Om ett hot realiserar måste man också kunna genomföra en kontrollerad återgång till normala förhållanden.

Räddningsverkets planer för beredskapen grundar sig på räddningslagen, beredskapslagen och andra författningar samt på Helsingfors stadskoncerns beredskapsanvisning. Denna beredskapsplan kommer dock att gälla högst till slutet av år 2023, då det när reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet träder i kraft den 1 januari 2023, åter kan bli aktuellt att uppdatera flera av våra planer.

De sekretessbelagda planer som nämns i denna handling grundar sig på 24 § 1 mom. § 8 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Detta inbegriper handlingar som gäller beredskap för olyckor eller undantagsförhållanden och befolkningsskydd, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle skada eller äventyra säkerheten eller förbättrande av den, befolkningsskyddet eller beredskapen inför undantagsförhållanden eller om ett utlämnande skulle kränka rättigheterna för offer i olyckor, tillbud eller exceptionella händelser, minnet av offer eller närstående till offer.

Helsingfors, den 23 maj 2022

Jani Pitkänen
räddningskommendör

2 DEFINITIONER

I följande definitioner tar man tagit stöd av Ordlistan om övergripande säkerhet TSK 50.

Vitala samhällsfunktioner	En funktion som är nödvändig för samhällets funktion. Sådana funktioner är ledning, internationell verksamhet och EU-verksamhet, försvarsförmåga, inre säkerhet, ekonomi, infrastruktur, försörjningsberedskap, befolkningens funktionsförmåga och tjänster samt mental kriställighet.
Försörjningsberedskap	Verksamhet som syftar till att säkerställa sådan produktion, service och infrastruktur som är nödvändiga för befolkningens utkomst, landets ekonomi och försvar i händelse av allvarliga störningar och undantagsförhållanden.
Störningssituation	Ett hot eller en händelse som hotar samhällets vitala funktioner eller strategiska uppgifter och vars hantering kräver ett större eller närmare samarbete och kommunikation mellan offentliga myndigheter och andra aktörer än normalt. <i>En allvarlig störningssituation</i> är mindre allvarlig än undantagsförhållanden, men allvarligare än en störningssituation.
Kontinuitetshantering	Organisationens process som förbättrar försörjningsberedskapen, med vilken man identifierar operativa hot och bedömer deras inverkan i organisationen och dess nätverk av aktörer samt fastställer ett förfarande för hantering av allvarliga störningssituationer och kontinuiteten i verksamheten. I kontinuitetshantering ligger fokus på störningar under normala förhållanden, men processen kan även omfatta beredskap för undantagsförhållanden. Kontinuitetshantering är strategisk och operativ verksamhet som godkänts av organisationens högsta ledning och med vilken organisationen förbereder sig på att hantera störningssituationer och fortsätta verksamheten på en sådan nivå som på förhand fastställts som godtagbar.
Kontinuitetsplan	En plan som upprättas för att stödja kontinuitetshantering och som innehåller till exempel information om nyckelpersoner, resurser och tjänster under en störningssituation i organisationen samt om de åtgärder som ska vidtas i situationen.
Undantagsförhållanden	Det tillstånd i samhället som avses i beredskapslagen (1552/2011 3 §), där det finns så många eller så allvarliga störningar eller hot att det är nödvändigt att möjliggöra utövande av exceptionella befogenheter för myndigheterna. Att undantagsförhållanden råder fastställs av statsrådet i samarbete med republikens president.
Beredskapsplan	Plan som beredskapsplaneringen resulterar i. Beredskapslagen 12 § förpliktigar myndigheterna att förbereda sig till exempel med hjälp av beredskapsplaner. En beredskapsplan testas under beredskapsövningar.
Beredskapsplanering	Beredskapsplanering under normala förhållanden som görs med stöd av 12 § i beredskapslagen (1552/2011). I processen för beredskapsplanering undersöks bland annat hur störningssituationer och undantagsförhållanden påverkar organisationens uppgifter och verksamhet, förändringar i verksamheten och uppgifterna, tryggheten av verksamhetens kontinuitet och åtgärderna för att återgå till normala förhållanden. Beredskapsplanen är ett viktigt element i planeringen. En sådan beredskapsnivå som är tillräcklig under undantagsförhållanden kan dock inte upprätthållas enbart genom planering, utan detta kräver också konkreta åtgärder och arrangemang.
Processen för beredskapsplanering	I processen för beredskapsplanering undersöks bland annat hur störningssituationer och undantagsförhållanden påverkar organisationens uppgifter och verksamhet, förändringar i dessa, tryggheten av verksamhetens kontinuitet och åtgärderna för att återgå till normala förhållanden. I 120 § i beredskapslagen föreskrivs om specialarrangemang inom räddningsväsendet och befolkningsskyddet.
Beredskap	Verksamhet för att säkerställa att uppgifterna kan utföras så störningsfritt som möjligt och de exceptionella åtgärder i störningssituationer och under undantagsförhållanden som eventuellt behövs. Till beredskapsåtgärderna hör till exempel beredskapsplanering, kontinuitetshantering, förberedelser, utbildning och beredskapsövningar.

3 RÄDDNINGSVÄSENDETS BEREDSKAP

I detta kapitel presenteras grunderna för beredskap och kontinuitetshantering, referensramar, hot, risker, försörjningsberedskap, åtgärder inom beredskapen, befogenheter, arbetsvillkor och avvikelser från dessa samt mätning och utveckling.

3.1 Grunderna för beredskap

Räddningsverkets beredskapsplanering grundar sig i huvudsak på beredskapslagen och räddningslagen och dessutom på olika anvisningar, regler, bestämmelser, verksamhetsmodeller och planer, varav de flesta är sekretessbelagda.

Regleringen av ordnandet av räddningsväsendet genomför den skyldighet att skydda de grundläggande rättigheterna som grundlagen ålägger den offentliga makten. Räddningsväsendets väsentliga syfte är att för egen del trygga förverkligandet av grundläggande rättigheter, såsom rätten till liv, egendom och miljö. Räddningsväsendets övergripande syfte är att främja och upprätthålla säkerheten och säkerställa likvärdiga, enhetliga och kostnadseffektiva räddningstjänster i hela landet. Räddningsväsendet ansvarar för ordnandet av tjänsterna i enlighet med räddningslagen med de resurser som finns tillgängliga.

Räddningsverkets servicenivå ska stämma överens med de lokala behoven och olycksriskerna. Räddningsverket måste klara av sina lagstadgade uppgifter i alla säkerhetssituationer. Redan under normala förhållanden har räddningsverket dussintals lagstadgade uppgifter, varav de flesta grundar sig på räddningslagen och en del på andra författningar. Räddningsverkets uppgifter ska planeras och utföras på ett sådant sätt att de kan skötas så effektivt och ändamålsenligt som möjligt och så att nödvändiga åtgärder, inklusive varnande av allmänheten olycksfallskommunikation, kan vidtas i händelse av olyckor och tillbud utan dröjsmål och effektivt. Om omständigheterna så kräver måste uppgifterna prioriteras. Räddningsverket har klassificerat sina lagstadgade uppgifter utifrån allvarlighetsgrad för olika säkerhetssituationer.

Räddningsverkets beredskap och förberedelser för befolkningskydd och undantagsförhållanden beskrivs på strategisk och operativ nivå i en separat plan och i Helsingfors stads skyddsplan. Räddningsverkets beredskapsplanering och kontinuitetshantering baserar sig på analyser av störningssituationer och verksamhetsmiljön och på en utredning av försörjningsberedskapen. Skyddsplanen i anslutning till skyddet av invånarna i Helsingfors stad grundar sig på en hotbedömning om användningen av militärt våld. Räddningsverkets interna säkerhets- och räddningsplaner baserar sig på andra riskbedömningar. De handlingar som avses ovan är sekretessbelagda.

Räddningsverkets beslut om servicenivån baserar sig i första hand på räddningsverkets riskanalys enligt 29 § räddningslagen (riskanalys för räddningsverken i Nyland). Den regionala riskbedömningen är en process i anslutning till den nationella riskbedömningen, som dock ger underlag och motiveringar för räddningsverkets beredskap, räddningsväsendets riskanalys och därmed beslutet om servicenivå. Beslutet om servicenivå, räddningsväsendets riskanalys och den regionala riskbedömningen är offentliga handlingar.

Räddningsverket samarbetar med till exempel invånare, invånarföreningar, olika sektorer inom stadskoncernen och aktiebolag, avtalsbrandkårer, föreningar inom räddningsbranschen, HUS, andra räddningsverk samt räddningsverkens partnerskapsnätverk och andra myndigheter. Dessutom deltar räddningsverket i den lokala och regionala säkerhetsplaneringen för att förebygga olyckor och upprätthålla säkerheten. I Helsingfors sköter räddningsverket den handledning, rådgivning och säkerhetskommunikation som åligger räddningsväsendet och som görs i syfte att förebygga bränder och andra olyckor.

Räddningslagen förpliktar myndigheter och många olika aktörer att delta i räddningsverksamheten och planeringen av den. Myndigheter, inrättningar och affärsverk som är skyldiga att ge räddningsmyndigheterna handräckning och experthjälp eller vars sakkunskap annars behövs inom räddningsverksamheten och vid förberedelse för den är skyldiga att under räddningsverkets ledning och i samverkan göra upp behövliga planer för skötseln av sina uppgifter i samband med räddningsverksamhet och för sitt deltagande i räddningsverksamhet. Räddningsverket ska göra upp planer för den räddningsverksamhet och den ledning av räddningsverksamheten som olycksriskerna i

området kräver. Till dessa hör till exempel de sekretessbelagda säkerhetsplanerna och övningarna för högriskanläggningar och övervakning av genomförandet av dem.

Beredskapslagen ålägger myndigheterna att säkerställa att deras uppgifter kan skötas så väl som möjligt också under undantagsförhållanden. Denna skyldighet fullgörs genom ett antal förebyggande åtgärder, till exempel beredskapsplaner. Myndigheter, inrättningar och affärsverk som är skyldiga att upprätta beredskap för befolkningsskyddet utarbetar under räddningsverkets ledning planer för skötseln av sina uppgifter inom befolkningsskyddet. För att skydda befolkningen och för att effektivisera ledningen av befolkningsskyddet vid ett väpnat angrepp eller ett hot om väpnat angrepp under undantagsförhållanden, inrättar myndigheterna inom räddningsväsendet och kommuner ledningscentraler samt släcknings-, räddnings-, förstahjälps-, underhålls-, röjnings- och rengöringsuppgifter eller andra jämförbara uppgifter som är nödvändiga för att skydda befolkningen. I Helsingfors ingår dessa i Helsingfors stads skyddsplan och i stadskoncernens sektorsspecifika skyddsplaner, vilka är sekretessbelagda.

Räddningsverket förbereder sig på att sköta de befolkningsskyddsuppgifter som hör till dess verksamhetsområde till exempel genom att

- 1) sörja för den bedömning av krigstida hot och konsekvenserna av dem som befolkningsskyddsuppgifterna förutsätter,
- 2) utbilda och anslå personal samt lednings- och specialpersonal inom befolkningsskyddet samt annan personal för befolkningsskyddsuppgifter,
- 3) se till att lednings-, bevaknings- och larmsystem för befolkningsskyddet inrättas och upprätthålls,
- 4) skapa beredskap för sådan förflyttning av befolkning som avses i beredskapslagen, och
- 5) vidta även andra motsvarande åtgärder.

De olika myndigheterna ska lämna räddningsverket information om sina tillgängliga resurser för befolkningsskyddet. Räddningsmyndigheterna kan förrätta inspektioner för att övervaka beredskapen för storolyckor och undantagsförhållanden enligt räddningslagen. Den som förrättar inspektion har enligt räddningslagen rätt att få tillträde till de utrymmen som ska inspekteras (bostäder och försvarsmaktens objekt undantagna) och att få uppgifter om beredskapsplaner och andra beredskapsåtgärder. Inspektionerna av beredskapen skiljer sig från brandinspektioner.

Befolkningsskyddsuppgifter som statliga och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk samt andra offentliga samfund har ansvar för samt beredskap för sådana uppgifter, liksom deltagande i utbildning, ingår i tjänsteåliggandena för deras tjänsteinnehavare och befattningshavare och i arbetsuppgifterna för deras anställda i arbetsavtalsförhållande. Varje myndighet ska själv anslå och utbilda den personal som den behöver för befolkningsskyddsuppgifter. Myndigheterna inom räddningsväsendet ska sörja för samordningen av den verksamhet och de planer som krävs för de befolkningsskyddsuppgifter som de ansvarar för.

I Helsingfors stads beredskapsanvisning förutsätts av koncernens sektorer och organisatoriska enheter att planeringen för att säkerställa funktionsförmågan uppfyller minimikraven enligt beredskapsanvisningen. Minimikrav för kommunernas modell för kontinuitetshanteringen har inkluderats i dessa krav vid räddningsverket. Räddningsverket övervakar för egen del att dessa krav uppfylls.

Utgångspunkten i olika säkerhetssituationer är att ansvaret för ledning av Helsingfors stads verksamhet ligger hos samma tjänsteinnehavare, personer och organ, som också ansvarar för det övriga beslutsfattandet och den övriga ledningen. Beredskap är en del av den dagliga verksamheten och en av räddningsverkets kärnuppgifter, där varje medarbetare känner till sina uppgifter i olika säkerhetssituationer och vet om det finns begränsningar eller ytterligare tryck på arbetsuppgifterna. Räddningsverkets krisledning följer en krishanteringsmodell som baserar sig på stadskoncernens anvisningar och som är sekretessbelagd. Återhämtningen från allvarliga och långvariga störningssituationer och undantagsförhållanden till normala förhållanden görs på ett kontrollerat sätt. De sekretessbelagda planerna i anslutning till detta ska upprättas vid räddningsverket enligt en separat anvisning.

3.2 Ramverk för beredskap och kontinuitetshantering

Säkerställandet av kontinuiteten i räddningsverkets verksamhet (kontinuitetshantering) och försörjningsberedskapen är kopplade till normala förhållanden, störningssituationer och undantagsförhållanden. Under normala förhållanden upprätthåller vi beredskapen för normal tid och förbereder oss på störningssituationer och undantagsförhållanden. Vid störningssituationer och under

undantagsförhållanden höjer vi vår beredskap och förbereder oss på att trygga våra vitala funktioner och på att prioritera vår verksamhet (bild 1).

BILD 1. Ramverk för beredskap och kontinuitetshantering (Halen, Västra Nylands räddningsverk)

Räddningsverkets beredskapsplanering och kontinuitetshantering genomförs som en kontinuerlig process (bild 2). Detta kräver att man utser ansvariga personer, utarbetar definitioner samt planerar och rapporterar verksamheten. Övningar och utbildningar är också en del av denna process. Nya verksamhetsmodeller måste också kunna tillämpas i praktiken och verksamheten utvecklas.

BILD 2. Faser under i räddningsverkets process för beredskapsplanering.

I räddningsverkets system för kontinuitetshantering är det tänkt att man följer modellen KUJA (kommunernas kontinuitetshantering) som tagits fram av Kommunförbundet och Försörjningsberedskapscentralen och som visas på bild 3.

För räddningsverkets högsta ledning utarbetades år 2020 ett snabbtest gällande kontinuitetshantering, med vilken man klarade de viktigaste utvecklingsområdena. Verksamheten utvecklas vidare på grundval av tester och analyser av kontinuitetshanteringens mognad. De beslutade åtgärderna integreras i verksamheten och det ordnas även tematiska utbildningar och övningar. I processen för kontinuitetshantering ingår även regelbunden uppföljning, mätning och rapportering.

BILD 3. System för kontinuitetshandling (Källa: [Kommunförbundet](#))

3.3 Hot och risker

Många olika risk- och hotanalyser ligger till grund för räddningstjänstens övergripande riskbedömning. I den övergripande riskbedömningen har man identifierat Finlands nationella riskbedömning, Nylands regionala riskbedömning, Nylands räddningsverks riskanalys och många andra hot- och riskbedömningar.

Helsingfors stad har större beredskapskrav än övriga Finland, vilket bland annat har att göra med stadens storlek och dess ställning som huvudstad samt med att statsförvaltningen, säkerhetsmyndigheterna och utländska beskickningar samt institutioner för demokratiskt beslutsfattande är belägna här.

Räddningsverkets verksamhetsförutsättningar är förknippade med osäkerhetsfaktorer, till exempel:

- 1) finansieringens tillräcklighet
- 2) politiskt beslutsfattande som påverkar verksamhetsförutsättningarna
- 3) tillgången till personal för räddningsväsendet
- 4) störningar i datanät, cyber- och hybridhot, okontrollerad invandring och andra hot bland annat i anslutning till förändringar i det internationella säkerhetspolitiska läget, såsom Rysslands invasion av Ukraina och hur detta påverkar Finland samt
- 5) pandemier.

Också förändringar i verksamhetsmiljön, såsom nya författningar och sammanslagning och förnyelse av områden, funktioner och strukturer samt omplacering av personal, kan sätta räddningsväsendets funktions- och prestationsförmåga på prov.

En olycka under normala förhållanden eller någon annan kortvarig störningssituation som inträffar under normala förhållanden kan utvecklas till en långvarig och allvarig störningssituation. En störningssituation i sin tur kan utvecklas till en storolycka eller undantagsförhållanden. Ett exempel på detta är coronaviruset (covid-19-pandemin) som drabbade Finland och hela världen 2020. Under undantagsförhållanden inträffar alltid också andra olyckor och störningssituationer.

När tysta signaler blir ett hot kan de, liksom även oidentifierade hot, orsaka oförutsedda indirekta effekter. Med svarta svanar i sin tur avses oväntade och även överraskande utvecklingskedjor som, om de förverkligas, kan få mycket stora konsekvenser i samhället ([Publikation av framtidsutskottet, 6/2018, 6](#)).

Enligt Skyddspolisens översikt (2018) är Finland föremål för aktiv hybridpåverkan, där styrkan och

mångfalden hos påverkan utgör ett stort säkerhetshot. Hybridpåverkan kan utövas till exempel genom informationskampanjer, politiska påtryckningar, destabilisering av gränser, ökat ekonomiskt inflytande och utnyttjande av negativa ekonomiska fenomen samt påverkan på infrastrukturprojekt, liksom även cybberoperationer och användning av militärt våld.

Helsingfors stad tar kampen mot hybridhot på allvar och staden utarbetat en rapport om hybridpåverkan. I Helsingfors har också Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot (The European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats) inrättats.

Skador hos kritisk infrastruktur och exceptionella väder- och klimathot i Finland kan orsaka samtidiga, snabbt eskalerande allvarliga händelser som tar i anspråk mycket resurser hos räddningsverksamheten. Exceptionella väderfenomen i andra delar av världen kan leda till att klimatflyktingar kommer också till Finland. De allra mest extrema väderfenomen i rymden ökar och kan, om de förverkligas, orsaka omfattande skador på elsystem.

Vi måste kunna förutse ackumulering och upprepning av fel och störningar, eftersom de kan få en betydande inverkan på serviceverksamheten. Att identifiera ett nätverk av ömsesidiga beroenden kan bidra till att upptäcka dominoeffekter. Räddningsverket och Helsingfors stad måste för egen del bära många risker som de inte kan förbereda sig för.

I inrikesministeriets anvisningar om innehållet i beslutet om servicenivå och dess struktur anges att kortvariga störningssituationer hanteras vid räddningsverket med de befogenheter och styrkor som hör till normala förhållanden. Verksamheten vid allvarliga och långvarigare störningssituationer kräver mer omfattande och närmare samarbete och kommunikation mellan myndigheterna. Ansvaret för att hantera och leda en störningssituation under normala förhållanden kan också åligga någon annan instans än räddningsmyndigheten. Vid behov höjer räddningsverket sin beredskap.

I allmänhet kräver hanteringen av en storolycka eller ett hot om en storolycka larmande av räddningsformationer från flera räddningsverk, varvid man vid behov inrättar en ledningscentral för räddningsverksamheten eller ett ledningsorgan för verksamhetsområdet. Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt ansvarar för den prehospitaled akutsjukvårdens beredskap för storolyckor och undantagsförhållanden.

Hur olika situationer som utgör undantagsförhållanden påverkar räddningsverkets verksamhet och lagstadgade uppgifter varierar beroende på arten på undantagsförhållandena. De flesta av myndigheternas uppgifter är desamma under undantagsförhållanden och under normala förhållanden, men metoderna, antalet och prioriteringarna kan ändras. Vissa situationer som utgör undantagsförhållanden kan kräva evakuering eller skydd av befolkningen och användning av befolkningsskyddsrum. Under undantagsförhållanden skalas räddningsverkets verksamhet i huvudsak i enlighet med den rådande situationen på det sätt som beredskapslagen förutsätter.

3.4 Försörjningsberedskap

I statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen på nationell nivå anges att syftet med försörjningsberedskapen är tryggande av befolkningens utkomst, landets näringsliv och sådan väsentlig produktion, service och infrastruktur som är nödvändig för landets försvar i situationer med allvarliga störningar och i undantagsförhållanden.

Syftet med räddningsverkets försörjningsberedskap är att för egen del trygga de funktioner som är nödvändiga för kommuninvånarna och samhället och som baserar sig på räddningsverkets lagstadgade uppgifter samt tillhörande tekniska system och deras funktionalitet. De förberedelser som tryggar försörjningsberedskapen är en långsiktig verksamhet som säkerställer att de uppgifter som är nödvändiga för försörjningsberedskapen kan utföras så ostört som möjligt i olika säkerhetssituationer. En tillräcklig försörjningsberedskap är en viktig faktor för kontinuiteten i verksamheten.

Med materiell beredskap förbereder man sig särskilt tillgången till och störningar i tillgången till kritiska material, det vill säga råmaterial och förnödenheter som är nödvändiga för att räddningsverket ska kunna fortsätta sin serviceproduktion. Tillräcklig materiell beredskap bidrar till att säkerställa räddningsverkets prestationsförmåga i olika situationer. Till försörjningsberedskapen hör också resurserna och dimensioneringen av resurserna.

Vid behov kan räddningsverket ta till följande extra resurser räddningslagen och beredskapslagen medger:

- Privatpersoner mellan 18 och 67 år som har skyldighet att delta i befolkningsskyddet, med vissa begränsningar.
- Privatpersoner och andra sammanslutningar som äger områden, lokaler, varor och utrustning.
- Arbetsföra personer som beordrats att bistå i räddningsverksamhet samt sammanslutningar som ingår i räddningsväsendets system och andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsområdet.
- Andra räddningsverk.
- Statliga och kommunala myndigheter, ämbetsverk och institutioner som har skyldighet att delta i räddningsverksamhet.
- Myndigheter som har skyldighet att bistå med handräckning och sakkunnighjälp.
- Frivilliga organisationer och personer.
- Statliga och kommunala myndigheter, inrättningar, affärsverk och andra offentliga samfund samt tjänste- och ämbetsinnehavare vid dessa.

Den planinformation som gäller ovan nämnda resurser i enlighet med inrikesministeriets förordning om planer för räddningsväsendet har lämnats till Regionförvaltningsverket i Södra Finland.

I grunderna för dimensioneringen av räddningsverkets beredskapsplanering har man dessutom identifierat kraven på prestationsförmåga i samband med olika hotbedömningar. Grunderna för dimensioneringen i sin tur gäller konsekvensbedömning, beredskapsåtgärder samt dimensionering av kritisk materiel och kritiskt material. Grunderna för dimensioneringen gäller inte undantagsförhållanden.

3.5 Beredskapsåtgärder

Till beredskapsåtgärderna i samband med olika säkerhetssituationer hör till exempel beredskapsplanering, kontinuitetshantering, förberedelser samt utbildning och övningar. Stadskoncernens beredskapsanvisning definierar för egen del minimikraven för beredskapsövningar och utbildningar inom stadskoncernen, utöver vilket räddningsverket har definierat sina egna övnings- och utbildningsbehov. Målet är anordna introduktioner inom kontinuitetshantering årligen för räddningsverkets personal.

Om en säkerhetssituation kräver det och kanslichefen beordrar det, ska det inrättas en krisgrupp mellan stadskoncernens sektor, centralförvaltningen och affärsverket. Om situationen har effekter på stadsnivå eller om ärendets betydelse annars kräver det, kan hanteringen av situationen höjas (eskaleras) från organisationsnivå till stadsnivå. Beslut om eskalering kan fattas av kanslichefen, organisationens ledning, chefen för stadskansliets säkerhets- och beredskapsenhet eller av beredskapschefen. Eskalering av situationen ändrar inte organisationens lagstadgade uppgifter eller uppgifter i enlighet med förvaltningsstadgan. Räddningsverket agerar på det sätt som den har ordnat sina myndighetsuppgifter. Räddningsverkets kriskommunikationsplan styr kriskommunikationen.

Vid räddningsverket avses med beredskapslagen grundberedskap, ledningsberedskap, höjd beredskap och full beredskap. Ett beslut om att höja beredskapen kan fattas till exempel i händelse av en storolycka eller i vissa allvarliga störningssituationer eller vid andra särskilt allvarliga och krävande händelser eller vid de undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen.

Räddningsverksamhetens funktionsberedskap definieras i beslutet om servicenivå och den prehospitala akutsjukvårdens funktionsberedskap i samarbetsavtalet mellan räddningsverket och HUS. Räddningsenheternas dagliga funktionsberedskap och styrkor i sin tur fastställs i utkommenderingslistorna. Om organiseringen av räddningsverkets funktionsberedskap och ledning i Helsingfors, Östra Nyland, Mellersta Nyland och Västra Nyland (HIKLU-området) finns en separat anvisning. Räddningsverket har dessutom andra anvisningar som fastställer verksamheten i olika säkerhetssituationer mer detaljerat. Räddningsverket följer även anvisningar som ges av andra myndigheter.

Räddningsverkets åtgärder i störningssituationer, i enlighet med anvisningen om innehållet och strukturen i beslutet om servicenivå, omfattar till exempel följande:

1. Definition av beredskapen för storolycka och tid för sammanställande.
2. Principerna för bistånd till andra räddningsverk och för begäran om hjälp från andra räddningsverk.

3. Larmande av enheter avvikande från larminstruktionen och prioritering av uppgifter (samarbete med Nödcentralverket).
4. Inrättande av och personal vid ett lednings- eller lägescentral, inklusive situationer där andra myndigheter som deltar i räddningsverksamheten behövs.
5. Insamling, upprätthållande och delande av lägesbild.
6. Verksamhet, ledning och resurser i långvariga situationer.
7. Plan för deltagandet i räddningsverksamhet för myndigheter som har skyldighet att bedriva räddningsverksamhet.
8. Grunderna för handräckning till andra myndigheter (materiel, utrustning, personal och sakkunskap).

3.6 Befogenheter

I justitieministeriets rapport om myndigheternas befogenheter i störningssituationer omfattar krislagstiftningen för normala omständigheter störningssituationer i samhället. De flesta säkerhetssituationerna kan hanteras med normal styrka och de befogenheter som gäller under normala förhållanden. Vid behov görs samarbete med andra myndigheter och aktörer så att resurserna utökas. Ansvaret för att hantera och leda en störningssituation under normala förhållanden kan dock åligga någon annan instans än räddningsmyndigheten, till exempel polisen, försvarsmakten eller gränsbevakningen. De befogenheter som ges i räddningslagen för att hantera störningssituationer under normala förhållanden är för närvarande mycket omfattande och räddningstjänstens uppgifter är inte beroende av orsaken till störningen. Lagstiftningen gällande hantering av störningssituationer under normala förhållanden finns i hundratals olika författningar.

Enligt den rapport från justitieministeriet som beskrivs ovan kan dock myndigheternas faktiska möjligheter att reagera effektivt på en störningssituation vara beroende av tillräckliga bestämmelser i lagstiftningen, myndigheternas tillräckliga kompetens och mod att utöva de befogenheter som lagstiftningen ger samt av myndigheternas tillräckliga materiella och mänskliga resurser för att utöva dessa befogenheter.

Räddningslagen innehåller bestämmelser om räddningsmyndighetens befogenheter, beredskapslagen om myndigheternas befogenheter under undantagsförhållanden och förvaltningslagen i sin tur om genomförandet och främjandet av en god förvaltning och om rättsskyddet i förvaltningsärenden. Under undantagsförhållanden får myndigheterna endast bemyndigas att utöva sådana befogenheter som är nödvändiga för att syftet med beredskapslagen ska kunna nås och som står i rätt proportion till detta syfte. Syftet med lagen är att skydda befolkningen samt trygga befolkningens försörjning och landets näringsliv, upprätthålla rättsordningen, de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna samt trygga rikets territoriella integritet och självständighet.

3.7 Arbetsvillkor och avvikelser från dessa

Räddningsverkets hela personal är skyldig att vid behov delta i räddningsverksamheten och i nödvändiga stödåtgärder. Nedan beskrivs de viktigaste arbetsvillkoren och avvikelser från dem som kan bli tillämpliga i olika säkerhetssituationer.

I beredskapslagen föreskrivs om *avvikelser från under undantagsförhållanden och om begränsning av uppsägningsrätten*. Anställningsvillkoren för personalen inom räddningsväsendet och hälso- och sjukvården kan frångås under alla undantagsförhållanden. Detta kan innebära en förlängning av arbetstiden eller en avvikande förläggning av arbetstiden, till exempel om försvaret, befolkningens hälsovård eller säkerhet nödvändigt kräver detta. Tillfälliga avvikelser från arbetsvillkoren gäller arbetstidslagets bestämmelser om vilotider och övertid samt bestämmelserna om beviljande av semester enligt semesterlagen. Avvikelserna från anställningsvillkoren får dock inte utgöra en risk för arbetssäkerheten eller för arbetstagarens hälsa. Gränserna för avvikelser fastställs i statsrådets förordning. Det finns också föreskrifter om begränsning av uppsägningsrätten.

Stadskansliets anvisning om *exceptionella arbets- och personalsituationer* gäller till exempel *arbetsstrider* eller *allvarliga epidemier* där tillgången på personal och kontinuiteten i serviceverksamheten kan avsevärt försämrats. Rätten att vidta stridsåtgärder är en grundläggande rättighet för tjänsteinnehavare och arbetstagare, men mer begränsad för tjänsteinnehavare än för arbetstagare. Om en kommunal tjänsteinnehavares rätt att delta i stridsåtgärder föreskrivs i lagen om kommunala tjänstekollektivavtal.

I lagen om kommunernas och välfärdsområdenas tjänstekollektivavtal avses med *skyddsarbete* arbete som vid arbetsinställelse är oundgängligt till förhindrande av fara för medborgarnas liv eller hälsa eller för skyddande av sådan egendom, som speciellt utsätts för fara med anledning av arbetsstriden.

I arbetstidslagen anges att om *beredskapen* är nödvändig på grund av arbetets art och av synnerligen tvingande skäl, får tjänstemän och tjänsteinnehavare inte vägra beredskap. Arbetstidslagen innehåller också bestämmelser om övertids- och mertidsarbete. *Mertidsarbete* är sådant arbete utfört utöver den ordinarie arbetstiden som inte är övertidsarbete. För mertids- eller övertidsarbete förutsätts arbetsgivarens initiativ. Om flexitid eller utökad flexitid iakttas, ska mertids- och övertidsarbete överenskommas uttryckligen. *Övertidsarbete* förutsätter att arbetstagaren samtycker till det separat för varje gång. Om mertids- eller övertidsarbete är nödvändigt på grund av arbetets art och av synnerligen tvingande skäl, får tjänstemän och tjänsteinnehavare dock inte vägra utföra sådant arbete.

Enligt arbetstidslagen får arbetsgivaren beordra *nödarbete*, om en oförutsedd händelse har vållat avbrott i den normala driften eller medför överhängande fara för ett sådant avbrott, eller medför fara för skada på liv, hälsa, egendom eller miljön. Nödarbete får utöver den ordinarie arbetstiden utföras endast i den utsträckning det är nödvändigt och högst i två veckor. Arbetsgivaren ska utan dröjsmål göra en skriftlig anmälan till arbetarskyddsmyndigheten om orsaken till nödarbetet och om nödarbetets omfattning och sannolika varaktighet.

3.8 Uppföljning, mätning och utveckling

Framsteg på nivåerna för räddningsverkets beredskap, försörjningsberedskap och kontinuitetshantering kräver självutvärdering, egenkontroll, rapportering, uppföljning, övning och mätning.

På nivån för räddningsverkets beredskap kan framstegen följas upp med beredskapsindikatorn. På nivån för kontinuitetshantering kan framstegen följas upp med en kontinuitetshanteringsindikatorn. Antalet och kvaliteten på interna och externa störningssituationer kan kartläggas genom uppföljning av avvikelser. Nyttan av räddningsverkens egna beredskapsövningar kan utvärderas med träningsindikatorn och hanteringen av personalens beredskapskompetens med utbildningsindikatorn. Dessa indikatorer kommer att utvecklas under de kommande åren.

Räddningsverket investerar i personalens beredskapsutbildning och övningar med beaktande av de förändringar som följer reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet. Kontinuitetshanteringen är aldrig färdig, utan kräver kontinuerlig utveckling och lyhört reagerande på förändringsfaktorer och tysta signaler i verksamhetsmiljön för att kunna identifiera och förbereda sig på olika hot.

4 KOMMUNINVÅNARENS BEREDSKAP OCH BEFOLKNINGSSKYDDSPLIKT

Enligt räddningslagen är ägaren och innehavaren av en byggnad samt verksamhetsidkare för egen del skyldig att vidta åtgärder för brandsäkerhet och egen beredskap.

I beredskapslagen i sin tur föreskrivs om befolkningskyddsplikten för personer i åldern 18–67 år som är bosatta i Finland. Kommunernas egen beredskap och brandsäkerhetsåtgärder stödjer för sin del räddningsverkets serviceproduktion och samhällets funktionsförmåga.

Det är viktigt att kommuninvånarna känner till sina skyldigheter enligt räddningslagen och beredskapslagen. Förändringar i samhället föranleder ofta också förändringar i räddnings- och beredskapslagstiftningen. Av denna anledning bör du kontrollera de aktuella författningarna på <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa> och följa räddningsverkets webbplats <https://www.hel.fi/pela/fi>.

förebyggande av olyckor | räddningsverksamhet | prehospital akutsjukvård | befolkningsskydd | beredskap

P.O. Box 1, 00099 CITY OF HELSINKI
PB112, 00099 HELSINGFORS STAD

Helsinki City Rescue Department
+358 9 310 1651 Helsingfors stads räddningsverk